

REFERAT

Dato: 26. september fra kl. 10-12

Mødested: Microsoft Teams

Medlemmer:

Betina Schønning, Dansk Erhverv

Maria Frej Sjøblom, DBs repræsentantskab/Aalborg Bibliotekerne

Morten Visby, Dansk Forfatterforening

Karen Fjordside Pontoppidan, Boghandlerforeningen

Pia Henriette Friis, Bibliotekschefforeningen

Louise Sletterød deltager i stedet for Maiken Adelsten, Daneklærerforeningen

Marlene Møller Drost, PLCF

Hanne Tingleff, GAEB

Christine Bødtcher-Hansen, Danske Forlag

Rikke Wettendorf, BUPL

Ida Kongsø, Landsforeningen Skole & Bøger

Bettina Halsskov, CFU UCL

Mette Steenberg, Læseforeningen

Stine Reinholdt Hansen, Læremiddel.dk

Lotte Hviid Dhyrbye, Tænk tanken Fremtidens Biblioteker

Birgitte Reindel, Selskabet for Børnelitteratur, IBBY

Afbud

Anne Sofie Hammer, Forfatterforeningen

Johanne Pasgaard, Forbundet Kultur og Information

Marie Elmegaard Pedersen, CFU UCL

Sekretær

Michel Steen-Hansen, Danmarks Biblioteksforening

Til mødet er inviteret:

Lisbet Vestergaard (AFBUD)

Dagsorden

1. Godkendelse og supplerings af dagsorden

Godkendelse af dagsorden og referat fra mødet den 9. august, se vedhæftede.

Afgørelse

Godkendt.

2. Kort præsentationsrunde

Mulighed for en kort præsentation af deltagerne og hvor de kommer fra.

3 Handlinger med udgangspunkt i PIRLS 2021, Børn og Unges Læsning 2021 og tidligere anbefalinger fra Læsekoalitionen **OPFØLGNING**

Bilag: Se opsamling i dokumentet under dagsordenen "SAMLET SVAR PÅ HJEMMEOPGAVEN"

På sidste møde blev det aftalt, at der på baggrund af Lisbet Vestergaards anbefalinger (se dem [her](#)) laves et oplæg fra hver enkel deltager (og jeres organisationer) som sendes til db@db.dk inden d. 1. september.

Vi har modtaget tilbagemeldinger fra 11 organisationer (BUPL, Danske Forlag, IBBY, GAEB, DFF, Boghandlerforeningen, Dansk lærerforeningens grundskolesektion, KI, BCFF, CFU, Forfatterforeningen).

- På mødet får de enkelte organisationer 3 minutter til at fremlægge deres bidrag.
- I fremlæggelsen må man gerne tage stilling til, hvilke tiltag der skal prioriteres i fællesskab af LÆSEKOALITIONEN.

På baggrund af oplæggende laver vi en prioriteringsliste og påbegynder en handlingsplan for de næste skridt – herunder særligt "hvem der gør hvad".

Afgørelse

Der samledes sig en fælles linje gennem alle de indsendte oplæg under overskriften:

"Tilgængelighed, formidling og læsevaner" som kan varieres i mange udgaver som "Bøger, læsning og læseglæde" etc.

De indsendte oplæg vil senere danne udgangspunkt på en "onepager" af idéer til indsatsområdet og formulering af brændende platforme. Det skaber Tænk tanken Fremtidens Biblioteker og Danmarks Biblioteksforening et udkast til, så det kan behandles på et møde, som nok holdes i starten af 2024.

Første skridt er et møde med oplæg fra Svensk Biblioteksforening (og andre) om den indsats der ligger bag den svenske Regerings læsesatsning: bemandede skolebiblioteker og penge til at købe bøger. I finanslovsforslaget for 2024 foreslår regeringen ca. ½ mia. svenske kroner afsat årligt til flere investeringer, der skal styrke elevernes læsefærdigheder. Det drejer sig blandt andet om en større investering i bemandede skolebiblioteker og penge til at købe ind i bøger.

<https://regeringen.se/pressmeddelanden/2023/09/regeringens-lasattsning-bemannade-skolbibliotek-och-pengar-for-att-kopa-in-bocker/>

Michel sætter et digitalt møde op og indbyder i løbet af efteråret.

4 Drøftelse af den fremtidige medlemskreds af Læsekoalitionen

Et fast punkt, hvor vi drøfter udvidelse af læsekoalitionen.

På sidste møde blev det aftalt, at Mette Stenberg kontakter Anders Pors fra Københavns Professionsuddannelse og Christine Bødtcher-Hansen ville spørge om Betina Schønning, Dansk Erhverv stadig vil være med i Læsekoalitionen.

Afgørelse

Betina Schønning er ikke længere med og der inviteres ikke flere ind før næste ordinære møde.

5 Opfølgning siden sidst

De enkelte deltagere orienterer kort om planer og aktiviteter der har interesse for Læsekoalitionen.

Herunder idéer til fremtidige fælles projekter.

Afgørelse

Udsat.

Næste møde

Der sættes dato for næste møde, samt hvilket tema der skal arbejdes med, og hvem der udarbejder oplæg og dagsorden.

Afgørelse

Michel sætter et digitalt møde op med input om den svenske finanslovsforslag om at afsætte ½ mia. til læseindsat og indbyder i løbet af efteråret.

Venlig hilsen

Michel Steen-Hansen

Danmarks Biblioteksforening

”SAMLET SVAR PÅ HJEMMEOPGAVEN”

Rikke Wettendorff, BUPL:

Lektier læsekoalition august 2023/BUPL

- Hvilke resultater er efter jeres mening de mest centrale og peger mest på handling? Hvilke skal fremhæves?

Vigtigste resultat: at børns lystlæsning er gået tilbage

- Hvilke andre resultater fra både PIRLS 2021 og Børn og unges læsning 2021 kan med fordel kobles sammen og bruges som stærk argumentation for indsatser?

Er tiden inde til et nyt slags argument, som ikke handler om færdigheder, men om livsdannelse, ro på, afbræk fra skærme mv? Altså en understregning af bogens langsommelighed som et kæmpe fortrin i en accelereret verden? Alison Clark har i ”slow knowledge and the unhurried child” slået slag for netop langsommeligheden. Det virker også som om der i nogle sammenhænge er hul igennem for argumenter af den type, fx ift. trivsel.

- Er der på den baggrund anledning til at ændre eller skærpe vores oprindelige oplæg til en læsestrategi?

Jeg vil opfordre til et fortsat fokus på børns og unges perspektiver - og forældrenes – det skal helst ikke være en gave med en løftet pegefinger indeni.

Refleksioner

Tænk over hvad ”læsning” betyder

I daginstitutioner vil læsning ofte være båret af en voksen læser (pædagog), der enten læser højt (bogstaver) eller læser sammen med børnene (billedbøger). Som jeg sagde på mødet, er børnebogen i daginstitutioner i vidt omfang ”korruperet,” fordi der er kommet et meget stort fokus på sprog og sprogstimulering (fx gennem dialogisk læsning, fokusord mv). I den kontekst forbindes læsning ofte med færdigheder.

Men læsning er også adgang til (børne-) kultur, identitet og socialisering. Vi har medlemmer der længes efter ”bare” at læse en bog med børnene, fordi det er en god oplevelse. Måske skal man mere aktivt arbejde på at genaktivere den del af læsningen – det ”rum” som læsning skaber både rundt om os og inden i os.

Man kan med fordel koble til den styrkede pædagogiske læreplans indholdstemaer om ”Sprog og kommunikation” (som eksplicit nævner adgang til bøger) og ”Kultur, æstetik og fællesskab” (som eksplicit nævner litteratur og beskriver arbejdet med kultur som både indtryk og udtryk), da det er temaer

daginstitutionerne allerede er forpligtet til at arbejde med https://emu.dk/sites/default/files/2021-03/7044%20SPL%20Den_styrkede_paedagogiske_laereplan_21_WEB%20FINAL-a.pdf

Udfordringer

Kompetencer

Der er muligvis brug for kompetenceudvikling i børnekultur (og -litteratur) og inspiration til udvikling af bredere pædagogiske aktiviteter med udgangspunkt heri. Der har været stor kompetenceudviklingsaktivitet indenfor sprog, så det er ikke indenfor "sprog som færdighed," at behovet er størst. Trygfonden støtter også et ret stort projekt med sprog som færdighed i fokus ("Vi lærer sammen"). Det er dog en udfordring, at kompetenceudvikling for pædagoger er meget sparsom, og at der pt. er temmelig store rekrutteringsudfordringer, der gør at det kan være svært for institutionerne at prioritere kompetenceudvikling ud af huset, selv hvis der er penge til det (og til vikardækning). Man kunne derfor overveje at tilrettelægge kompetenceudvikling på andre måder (men med samme niveau).

Materialer

Der er fortsat brug for oprustning på materialesiden. Også her er økonomien trængt, så bogsamlingerne kan være ganske gamle mange steder. Tænk, hvis en fond ville give (endnu) en bevilling til udbygning og opdatering af bogsamlingerne i vuggestuer og børnehaver! Anne Petersen har helt tilbage i 2007 påpeget, at pædagogers bogpræferencer ofte er præget af deres egne læseerfaringer. Her vil der derfor nok være brug for vejledning i indkøb, så der ikke indkøbes mere Peter Pedal højst nødvendigt....

Dosseringens Vuggestue (på Nørrebro) har for en del år siden fået en bevilling fra en fond til at lave et bibliotek/læserum for de mindste, hvor de kan møde en bogsamling i øjenhøjde/børnehøjde og læse/få læst med nærvær. Måske kan man lære noget af deres erfaringer.

Tænk læsning ind i et større pædagogisk perspektiv

Små børn i dagtilbud vil kun i mindre omfang kunne læse (bogstaver) selv. Men de kan også være med til at skabe historier, fx ved at man sammen digter nye historier, leger lege inspireret af hændelsesforløb eller personer, tegner til historier man får læst højt og meget mere. Læsning for de mindste er altså bredt – og handler både om bogen, men også om hvad man gør med fortællingen før, under og efter. Disse "udenomsaktiviteter" kan også skabe et positivt forhold til bøger og "læsning".

Mht. sfo/fritid - noget af det børn/unge i sfo/fritid lægger mest vægt på er fællesskabet og det, at man kan være "sig selv" og i vid udstrækning selv bestemme (det peger Kirsten Elisa Petersens forskning (DPU) bl.a. på). Samtidig er fritidspædagogikken også netop kendetegnet ved at vægte selvbestemmelse højt som en del af dannelsesprocessen. Hvis "læsning" skal have mere plads, tror jeg, det vil være gavnligt også her at se det som et element i noget større, end læsning med hver sin bog i et pudrum. Der kan absolut være brug for at skabe rum til fordybelse med bog, men mange vil nok opsøge det fællesskabsorienterede i stedet

(det, man ikke kan gøre derhjemme). Læsning ville så i mindre grad blive et mål i sig selv, men et element i at undersøge og udtrykke sig – fx i et tema der optager de unge. Og det kan være mange forskellige genrer – måske skuespil man læser for at blive inspireret til egen forestilling, lyrik/skønlitteratur som inspiration til kunstprojekter eller egne tekstproduktioner, en læseklub, hvor man læser sammen og har faciliteret samtale om oplevelsen. Det vil være rigtig godt at have de unge med i udviklingen af evt. tiltag, så det ikke opleves som mere skole efter skole.

Forældrene

R rigtig mange vil noget med forældre og det i den allerbedste mening – spisevaner, søvn, skærme, legeaftaler, motion – for nu blot at tage et udpluk. Nogle steder har forældre til skolebørn allerede "læselektier" for (20 min læsning hver dag). Det er meget vigtigt, at et evt. initiativ rettet mod forældre ikke bliver en løftet pegefing. Inddrag de såkaldt "læsefremmede" i udviklingen af tiltagene og vær opmærksom på ikke at pålægge pædagoger i daginstitutioner ekstra opgaver eller opgaver som kan skubbe "læsefremmede" familier med andre udfordringer væk.

Christine Bødtcher-Hansen, Danske Forlag:

Kære Michel,

Tak for det fremsendte og tak for Lisbeths gode opsummering, overblik og anbefalinger. Som også nævnt på vores møde, har vores erfaring i mødet med politikerne været, at strategien har været for omfattende, og at det i sig selv har gjort, at nogle politikere ikke fik forholdt sig til anbefalingerne. Vi bakker derfor op om Lisbeths forslag om at indsnævre og fokusere anbefalingerne.

Vigtigste opmærksomhedspunkter er:

Dårlige læsevner

Danske børn scorer laveste resultat nogensinde i international læsetest. 25 procent af eleverne i 4. klasse kan hverken fortolke, læse mellem linjerne eller læse kildekritisk.

Lav læseglæde

Læseglæden er i bund. Danmark er et af de lande, der har færrest elever, der rigtig godt kan lide at læse.

Oplæsning er ikke en del af alle børns hverdag

Personalet i en stor del af børnehaverne benytter sig ikke af bøger sammen med børnene.

Skævhed i adgang til bøger

Der er en skævhed i adgangen til bøger og højtlesning, og det rammer børn, der med tidlige sproglige vanskeligheder klarer sig dårligere ved folkeskolens afgangsprøve end andre børn, trives dårligere i skolen og oftere rammes af psykosociale problemstillinger.

Indsatsområder

Vores konkrete forslag er fokus på tilgængelighed. Vi hører i stigende grad om læsefremmende initiativer (f.eks. på ungdomsuddannelsesområdet) blandt ildsjæle men bremset af, at der mangler bøger. Vi har også modtaget opråb om udpinte skolebiblioteker. Samtidig er fysiske bøger et af svarene på de politiske udmeldinger om mindre skærm i skoler og daginstitutioner bundet i blandt andet børns og unges mistrivsel. Helt konkret foreslår vi:

Der skal være bøger i alle dagtilbud

Dagtilbuddenes rolle er unik, når det gælder om at mindske uligheden i sproglige færdigheder. I 2022 har børn i en række daginstitutioner fået nye bogsamlinger via den statslige Boggladpulje. Evalueringen viser, at puljen har været en ubetinget succes, og at børn rigtig gerne vil bøger. 9 ud af 10 institutioner har oplevet, at børn vælger bøger til, når bøger er en del af hverdagen. 83 % af personalet siger, at de i højere grad læser højt, og 82 % svarer, at børnene efterspørger at få læst højt. Det bør være en politisk ambition, at alle dagtilbud har inspirerende og opdaterede fysiske bogsamlinger af høj kvalitet. Et forslag er, at CFU'erne kan kuratere bogsamlinger, som kan rokere mellem daginstitutionerne.

Pulje til indkøb af bøger til PLC'erne og ungdomsuddannelserne

Skolebibliotekerne (PLC'erne) er vigtige, fordi det er her, alle børn og unge i forbindelse med deres dagligdag i skolen har mulighed for at møde litteratur og læseoplevelser. Netop nu er der ny bekendtgørelse på vej med skærpede formålsbestemmelser om inspiration til frilæsning og læsefremme på PLC'erne. Men bogsamlingerne på PLC'erne har i årtier været systematisk udpint. PLC'erne skal kunne inspirere og åbne nye verdener, og børn og unge skal også mødes med nye bøger, hvor de kan relatere sig til dagsordener, som optager børn og unge. På ungdomsuddannelserne oplever vi en stigende fokus på betydningen af dybdelæsning, da evnen til koncentration og fordybelse er afgørende for alle fag. Vi taler med rektorer og undervisere, som har igangsat ugentlige lystlæsningstimer, men som efterlyser bøger, da mange ungdomsuddannelser ikke længere har et bibliotek eller ikke har et bibliotek, som kan inspirere de unge.

Vi bakker fuldt op om Lisbeths forslag om kontinuitet i læseindsatsen ift. fagprofessionelle, først og fremmest ved, at der er en opmærksomhed på, at læsning og litteratur indgår i uddannelsen af de fagprofessionelle, og at tiltag f.eks. i forbindelse med udrulning af puljer, jfr. f.eks. ovenstående, udnyttes til også at have et efteruddannelses-/inspirationsspor.

Ift. Lisbeths pointe om børns og unges kultur og fællesskaber som afsæt for læsning er det vores anbefaling, at dette ikke er en selvstændig anbefaling i en politisk kontekst, hvor vi taler om ønsker til bevillinger og regulering, men en metode, som anvendes i arbejdet med øvrige anbefalinger.

Mange hilsner
Christine

Birgitte Reindel, IBBY:

IBBY Danmark har drøftet præsentationen fra Læsekoalitionens seneste møde, og vi kom frem til flg.:

De væsentligste overskrifter er TILGÆNGELIGHED og FORMIDLING. Begge overskrifter indeholdes i det fælles overordnede TEMA – LÆSEKULTUR.

Vi vil altså pege på, at overskriften for vores fokus og aktiviteter skal være

LÆSEKULTUR I (MORGEN-)DAGENS DANMARK

Det bør være den samlede overskrift for de indsatser og aktiviteter, vi kan pege på bør sættes i værk og de indsatser og aktiviteter, vi selv (Læsekoalitionen) kan være aktive i.

Tilgængelighed

Bøger skal være tilgængelige for alle børn. De puljer, der har været se senere år for at øge tilgængeligheden, skal efterfølges af nye puljer. Især vil vi pege på førskole-børnene, for jo tidligere der sættes ind med sproglige aktiviteter og opbyggelse af læsekultur, jo bedre. Det gælder både indsatser sammen med hjemmene og med daginstitutionerne.

Man kan også ønske sig puljer til teenagerne, da der ikke har været fokus på dem i de hidtidige puljer, men skal der prioriteres, er det de mindste børn, der bør prioriteres, fordi vi tror, effekten vil være størst hos de mindste børn.

Formidling

Samtidig skal der være fokus på vigtigheden af læsekultur på både på pædagoguddannelsen og læreruddannelsen. Og kommunerne skal fastholdes i at leve op til bekendtgørelsen for det pædagogiske læringscenter, så der prioriteres midler til formidling af relevant børne- og ungdomslitteratur på skolerne.

Børnene og de unge selv

Der bør også være indsatser, hvor børnene og de unge selv er med til at pege på løsninger for en læsekultur for alle. Det kan både være i større projekter på tværs, men også på små lokale projekter, der kan løfte den lokale læsekultur. Hvis børnene og de unge selv er med i at pege på udfordringer og løsninger, er der større chance for, at projekterne vil få en varig på positiv betydning.

Hanne Tingleff, GAEB:

Læsekoalitionen – Ungdomsuddannelserne, de unge fra 15-19 år.

GAEB (Gymnasiernes, Akademiernes og Erhvervsskolernes Biblioteksforening) v/Hanne Tingleff

Det er klart en fornemmelse på ungdomsuddannelserne at eleverne over en bred kam læser dårligere og er mere uvante med fysiske bøger end tidligere. Selvfølgelig langt fra alle, og der tegnes en udvikling hen imod en spredning i elevgruppen, som nu skønnes hhv. både dårligere og dygtigere end tidligere. Forældredimensionen er tydelig også på ungdomsuddannelser. Eleverne kommer med meget forskellig social baggrund, og mange elever er hverken læse- eller biblioteksvante. Dette er et stærkt argument for opprioriteringen af en faglig formidling og tilgængelighed på et uddannelsesbibliotek placeret på den enkelte ungdomsuddannelse.

Læsekompetence/-evne og læselyst er to forskellige ting, men kan ikke skilles ad. Og at læseevnen og -lysten er så dårlig blandt mange elever, er meget problematisk. Dels i forhold til den demokratiske dannelse, hvor det at kunne læse er basis for at kunne deltage i og forstå en skriftlig diskussion eller bare en tekst. Dels er det svært at uddannelse sig, når man har problemer med læsning og i høj grad også mangler evnen til at fordybe sig og holde koncentrationen. At læselysten falder så drastisk i disse år hænger nok delvis sammen med det i samme periode klart voksende skærmforbrug. Mange skoler tager nu forholdsregler og indfører regler for at mindske og kvalificere brugen af digitale enheder i undervisningen.

For at kunne lære skal man kunne læse, og tilegnelsen af undervisningen på ungdomsuddannelserne er af åbenlyse årsager meget afhængig af, hvordan der er blevet arbejdet med læsning tidligere. Ungdomsuddannelserne er jo direkte modtagere af børn fra grundskolen, der nu som unge mennesker bliver ungdomsuddannelsernes nye elever. GAEB bakker op om alle initiativer, der kan højne læselyst og -evne, i grundskolen, i hjemmet, i institutionerne, på folkebiblioteket, og har samtidig også forslag til, hvordan man kan videreføre dette arbejde med de unge på ungdomsuddannelserne.

På nogle ungdomsuddannelser, flere kendte gymnasier, praktiseres lystlæsning/hyggelesning/læsefordybelse ugentligt – som læsebåndet i grundskolen, f.eks. et halvt modul (45 min.) hver uge i fagene på skift. Eleverne læser selvvalgte titler, fundet på skolens eget bibliotek, mediatek eller studiecenter (formidlet af uddannelsesbibliotekaren) eller gennem et samarbejde med folkebiblioteket. Læsevejlederne på ungdomsuddannelserne kan også have en rolle

her. Det er et koncept, som det ville give god mening at udbrede til alle ungdomsuddannelser. Læselysten og -evnen skal holdes ved lige, så hvorfor stoppe efter grundskolen? Det ligger lige til højrebent at opprioritere arbejdet med læselyst og -fordybelse på ungdomsuddannelserne.

På nogle ungdomsuddannelserne findes også læsekredse (lærer- og/eller elevdrevne), og f.eks. på nogle gymnasiebiblioteker køres der forsøg med digitale eller printede boganbefalinger skrevet fra elev til elev. Således inddrages eleverne også i formidlingen.

Formidling af materialer af fagprofessionelle går hånd i hånd med læsningen, det ene kan ikke klare sig uden det andet. Bøgerne skal være fysisk til stede og tilgængelige, hvilket forudsætter, at der er et bibliotek med faguddannet personale på den enkelte ungdomsuddannelsesinstitution. Desværre er tendensen i de senere år, at flere f.eks. gymnasiebiblioteker bliver skåret væk i en sparerunde eller ved jobskifte, og det skrider jo til himlen, når forskningen viser, at nærhed og tilgængelighed er essentielle faktorer i forhold til læselyst. Det ville derfor være et løft i den rigtige retning, hvis det blev et lovkrav, at der på ungdomsuddannelserne skulle være biblioteker - som det gør sig gældende i grundskolerne med skolebiblioteker, der for nærværende hedder PLC'er.

Morten Visby, fmd. DFF:

Dansk Forfatterforening mener helt enkelt, at der på baggrund af dels PIRLS-konklusionerne fra foråret 23 og dels erfaringerne samlet set med det politiske up-take på vores nationale læsestrategi er klart behov for en markant indsnævring af strategien.

PIRLS tilsiger, at der skal sættes ind på et konkret område med umiddelbar og direkte effekt på børns læselyst. De politiske erfaringer med strategien tilsiger, at den bredspektrede tilgang skal snævres ind til noget, politikerne kan handle på her og nu og som er til at se effekten af.

Vi støtter derfor meget det foreslåede fokus på tilgængelighedsaspektet, som ét effektivt sted at sætte ind. Her er der noget, politikerne kan gøre direkte. Og vi har så god evaluering og evidens fra BogGlad, at der er noget konkret at bygge på.

Vi bør arbejde for, at politikerne gentager succesen med BogGlad, men vi foreslår projektet overført på skolebibliotekerne. En bevilling til nye, alsidige fysiske bøger og ikke mindst fagprofessionelle formidlingsressourcer på det udpinte skolebiblioteksområde.

På en workshop med ni PLC-medarbejdere i forfatterforeningen gav de stort set alle udtryk for, at et af de største forhindringer for deres formidlende arbejde var mangel på nye bøger.

Dertil kommer at der er en masse momentum omkring skolebibliotekerne nu. De har ministerens opmærksomhed, der er udmøntning af ny bekendtgørelse på vej, vi har en stor svensk indsats på området, og der er fokus på børns trivsel som også et spørgsmål om for meget skærmtid.

Skolebibliotekerne er oplagte, fordi det er på skolen, børnene, alle børn, er. Sætter man ind her, vil man få et umiddelbart løft. Hvis vi bliver ved at efterspørge en generel kulturændring i hele samfundet, vil politikerne blot blive ved med at sige, ja enig, men hvor er det lige vi skal gøre noget konkret nu?

Så lad os snævre det ind til tilgængelighed af fysiske bøger, kombineret med de fornødne formidlingsressourcer, og lad os gøre det på skolebibliotekerne, som er et sted, hvor der i den grad mangler begge dele.

Og mht. PIRLS: Det er vores erfaring med i al fald et par kulturordførere, at de simpelthen har hørt så meget om danske børns dårlige rating i PIRLS, at de blot har troet, at PIRLS 21 igen bekræfter, at det står slet til. De har ikke nødvendigvis forstået, at det er blevet endnu værre. Især dette, at den sociale ulighed er blevet en endnu mere udtalt faktor i børnenes læselyst, vil nok være en vigtig pointe.

Karen Fjordside Pontoppidan, Boghandlerforeningen:

Boghandlerforeningens oplæg til handlingsplan, Læsekoalitionen, 1. september 2023

Hvilke resultater er efter jeres mening de mest centrale og peger mest på handling? Hvilke bør fremhæves:

1. Læselysten blandt børn og unge er lav, og den falder med alderen.
2. Den lave læselyst hænger sammen med lav læsekompetence.
3. Afstanden mellem de stærke og de svage læsere i 4. klasse er blevet større.

Hvilke andre resultater fra både PIRLS 2021 og Børn og unges læsning 2021 kan med fordel kobles sammen og bruges som stærk argumentation for indsatser?

En af de ting, Børn og unges læsning 2021 peger på, er, at det halter med dybdelæsningen hos børn og unge – altså i sidste ende deres evne til at koncentrere sig. PIRLS viser desuden, at næsten 25 procent af de danske 4.-klasseelever hverken kan fortolke, læse mellem linjerne eller læse kildekritisk – noget, der kræver koncentreret læsning. Koncentrationsevnen bliver iflg. Børn og unges læsning 2021 ikke bare misvedligeholdt, men direkte negativt påvirket af skærmforbrug og tid på f.eks. sociale medier, som i højere grad lægger op til skimmelæsning.

Skærmene og de sociale medier er altså med til at forringe børn og unges evne til at læse koncentreret i sammenhængende tekster som f.eks. i en bog – og derfor også med til at forringe deres læselyst (når noget er svært, har vi mindre lyst til at gøre det). Skærmene fremhæves også i debatten om børn og unges stigende mistrivsel, som lige ny fylder meget i medierne.

Er der på den baggrund anledning til at ændre eller skærpe vores oprindelige oplæg til en læsestrategi?

På den baggrund kunne der være anledning til at skærpe det oprindelige oplæg til en læsestrategi ift. indsatsområde 4, 'Fokus på brug og udvikling af digital læseteknologi' og vægte det i lavere ift. de øvrige. Ikke som udtryk for et ønske om at ignorere, at digital læsning er en del af børn og unges hverdag, men i stedet som udtryk for den opfattelse, at de bedste vilkår for at fremme koncentrationsevnen, læselysten og dermed læsekompetencerne hos børn og unge fås ved læsning af den fysiske bog.

Fordi læselyst avler læsekompetence, og læsningen blandt børn og unge trænger til en rebranding fra pligt-til lystforbundet, er der fra vores perspektiv også anledning til et skærpet fokus på indsatsområde 3 fra det oprindelige oplæg, 'børn og unges kultur og fællesskaber som afsæt for læsning', og at inddrage børn og unge i højere grad i udviklingen af læsepraksisser i skoler og på biblioteker.

Louise Sletterød, Daneklærerforeningens grundskolesektion:

Tilbage melding på anbefalinger til national læsestrategi fra Daneklærerforeningens grundskolesektion.

Hos Daneklærerforeningens grundskolesektion ser vi med dybeste alvor på den øgede mængde af svage læsere blandt børn og unge.

Vi hæfter os ved den tydelige sammenhæng mellem læsekompetence, læsemængde og læsemotivation. I dette lys er vi stærkt bekymrede for den dalende læseglæde der observeres hos børn allerede fra 12-13 årsalderen.

Som indsatsområder koncentrerer vores anbefalinger sig om tilgængelighed og fokus på de fagprofessionelle. Vi lægger særlig vægt på de pædagogiske læringscentre og på arbejdet med litteraturlæse på læreruddannelsen.

Særlige indsatser på de pædagogiske læringscentre omhandler både tilgængelighed af fysiske materialer og af ressourcer til formidling. Vi oplever at det er vigtigt med et bredt og opdateret udvalg af bøger til børns fritidslæsning, som er nemt tilgængeligt for dem på deres skole. Indkøb så tæt som muligt på brugerne i modsætning til digitale indkøbsaftaler.

Bemanding af skolebiblioteker med mulighed for særlig opsøgende indsatser for de aldersgrupper hvor vi ser fritidslæsningen falder. Børn søger ikke bøger, bøgerne skal søge børnene.

Set i lyset af resultaterne fra PIRLS der viste at læseglæden var størst hos de elever hvis dansk lærere selv oplevede glæde ved at læse, mener vi at fokus på læseglæde i læreruddannelsen vil være gavnligt. Fokus på læseglæde i læreruddannelsen må både omhandle underviserens og børnenes læseglæde.

Bestyrelsen for dansk lærerforeningens grundskolesektion.

Louise Sletterød

Johanne Pasgaard, KI:

KIs svar på Inspirationsspørgsmålene.

Hvilke resultater er efter jeres mening de mest centrale og peger mest på handling? Hvilke skal fremhæves?

At skabe samarbejde mellem skolen og folkebiblioteket som vil skabe værdi for det enkelte barn på tværs af sociale lag.

At sikre lige tilgang til materialer for børn og unge. Og at de materialer som tilbydes faktisk er nogen børn og unge ønsker at læse og de er tilgængelige, hvor børn og unge befinder sig uanset om det er digitale og fysiske materiale.

At gøre læsning til et redskab til viden, men også et hjælpemiddel til at forstå verden og eget liv bedre. Så læsning og læsekultur opfattes som en måde at berige ens liv på.

Hvilke andre resultater fra både PIRLS 2021 og Børn og unges læsning 2021 kan med fordel kobles sammen og bruges som stærk argumentation for indsatser?

Resultater fra PIRLS 2021 og Børn og unges læsning 2021 taler et tydeligt sprog og viser at en stærk Læsekoalition, som er stærk, tværfaglig og med fremadrettede perspektiver vil være med til at skabe opmærksomhed og debat.

Det er vigtigt at både forskning og fagpersoner som beskæftiger sig med børn og unges læsning samarbejder på kryds og tværs. Så emner som ulighedsdebat, køn, forælderrollen, skærm eller bog kan diskuteres samt løftes op til et politisk lag. Ligeledes er det vigtigt at Læsekoalitionen er ikke lukket om sig selv, men søger indflydelse eller samarbejde hos f.eks. elevorganisation og erhvervsorganisationerne som DI. Fonde og frivillige organisationer er måske en måde at skaffe ressourcer på.

Er der på den baggrund anledning til at ændre eller skærpe vores oprindelige oplæg til en læsestrategi?

Det kunne godt strammes op og måske noget kunne skrives sammen. Nogle af alle de gode ideer kunne være i det idekatalog. Der er jo ikke nogen af de indsatser som ikke er vigtige. Men der er måske en fordel i at tænke i hvem vores forskellige indsatser retter sig mod. Flere af dem retter sig direkte mod på børn og unge og deres voksne. De indsatser kan have en direkte og sikkert også en målbar effekt. Det at skabe en positiv læsekultur for både de børn og unges samt deres voksne. Gøre litteraturen tilgængelig der hvor læserne er. Enten fysisk eller digitalt. Samt skabe gode fællesskaber om læsekulturen.

Det kunne være fedt hvis der blev et generelt løft af offentlige institutioner som skolebibliotek og folkebibliotek for blot at nævne nogen. Det ville give ro og resurser til at løfte opgaver som at skabe en god læsekultur for børn og unge. Ikke at der ikke skal være puljer at søge, men de skal ikke være den eneste måde at der kommer nye litteratur til. De skal være til nytænkning og udvikling.

Bibliotekschefforeningen:

Bibliotekschefforeningens anbefalinger til indsatser i en revitaliseret national læsestrategi

Bibliotekschefforeningen anbefaler, at man tager udgangspunkt i de indsatser, vi tidligere har set have god effekt. Samtidig er anbefalingen at holde fokus på læselyst frem for læseteknik.

Bibliotekschefforeningen kan bakke op om en ny og udvidet model for Bogglad, hvor [evalueringen fra sidst](#) viste, at det var en stor succes. Det er en god idé at udvide målgruppen til 12-16 år, men det bør stadig være muligt at søge til aldersgruppen 0-12 år, da nogle kommuner ikke fik søgt i første omgang, og da effekten var stor hos dem, der søgte, bør alle have muligheden for at være med.

I tilfælde af en ny Bogglad-pulje, anbefaler Bibliotekschefforeningen, at der stilles krav om samarbejde om at få bøgerne til at leve i institutionerne efter indkøbene. Fx koble Bogglad sammen med Bogstart, men på institutionsniveau, så folkebibliotekerne når ud til forældrene enten på institutionerne, eller via institutionernes og familiernes besøg på folkebibliotekerne for at udvide målgruppens kendskab til de mange læsetilbud.

Bibliotekschefforeningen vurderer, at der er stor efterspørgsel på læsefællesskaber for børn og unge, og at læsefællesskaber har en god effekt for de deltagende børn og unge, som samtidig fungerer som læseambassadører.

En model kunne derfor være, at kunne søge inden for tre områder: 0-12 år, 12-16 år eller læsefællesskaber.

Børn er forskellige, og nogle grupper efterspørger fysiske bøger. Andre læser digitalt eller lytter, og nogle kobler. Vi anbefaler, at kommende indsatser forholder sig til alle grupper af børn.

Vi anbefaler at være opmærksom på udviklingspuljens pejlemærke, så indsatserne spiller sammen.

CFU:

Hos CFU møder vi mange lærere på skolerne, som kan nikke genkendende til at læseglæden stadig generelt er faldende, at eleverne er blevet dårligere til at læse informerende tekster, at forskellen mellem de stærkeste og de svageste læsere er vokset samt vigtigheden af at gøre litteratur tilgængelig. Det afføder en efterspørgsel på vejledning og kurser indenfor læseindsatser, differentieret læsning og lystlæsning samt stor interesse for CFUs nyeste tiltag kaldet 'lytteratur'.

CFU kan særligt støtte Lisbet Vestergaards anbefalinger om vigtigheden af tilgængelig litteratur samt børn og unges kultur og fællesskaber som afsæt for læsning. I forhold til kontinuiteten hos de fagprofessionelle, er der bestemt potentiale i at forsøge at præge studieordninger på bacheloruddannelser, så mødet med litteratur samt børn og unges læselyst opprioriteres.

Hjemmets betydning for elevernes fritidslæsning er et væsentligt argument for et øget samarbejde mellem PLC'erne og folkebibliotekerne, da det kalder på en fælles indsats at få forældrene mere på banen.

Følgende resultater fra både PIRLS 2021 og Børn og unges læsning 2021 kan med fordel kobles sammen og bruges som stærk argumentation for at understøtte indsatser særligt på skoleområdet:

PIRLS:

1. Læseglæden er faldet signifikant og Danmark er et af de lande, der ligger lavest. Dem med den laveste læseglæde er dem med den laveste læsescore.
3. Næsten 25 % af 4. klasses eleverne kan ikke fortolke, læse mellem linjer eller læse kildekritik. Samtidig viser undersøgelsen at eleverne er blevet signifikant dårligere til at læse informerede tekster, mens det er uændret, når det gælder skønlitterære tekster.
4. Der er kommet langt flere svage læsere og forskellen mellem de stærkeste og de svageste læsere er vokset betydeligt (240 points forskel)

Børn & unges læsning 2021:

1. Børn og unges læselyst falder med alderen
3. Brug af sociale medier hænger sammen med mindre fritidslæsning og svagere opmærksomhed
4. De ældste elever kommer ikke på skolebiblioteket

Anne Sofie Hammer, Forfatterforeningen:

Hej Michel,

Jeg kan jo desværre ikke deltage i næste møde i Læsekoalitionen, men jeg har gået og tænkt lidt på, om ikke vi bør fremhæve de konkrete gode eksempler i det skriv, vi arbejder hen imod. Jeg har ved et par lejligheder for nylig siddet til bords med Anette Øster, og de resultater, hun kan fortælle om fra Roskilde Bibliotek, er bare virkelig imponerende. Og så vidt jeg husker har de lignende resultater på Lyngby-Taarbæk Bibliotekerne? Altså, at det faktisk gør en forskel, når man arbejder mere med formidlingen af bøgerne. Lige den del af det er jo så enkel, at det næsten ikke er til at bære.

Jeg skriver det bare lige for at huske det, nu hvor næste møde desværre ligger på en dag, hvor jeg ... nåh-ja; formidler bøger :-)

Med venlig hilsen
Anne Sofie Hammer